

A 9+1 KÉPZŐMŰVÉSZETI CSOPORT

S Z A K M Á N Y G Y Ö R G Y

„Kérünk minden meghívott résztvevőt, hogy május 4-éig jelentse be megváltoztathatatlan elhatározását, hogy az étkeztetést, esetleg elszállásolást biztosítani tudjuk. Mindenki hozzon magával festőfelszerelést, úgy mint kezdetben. Ha lehet, itt festünk a faluban, és ezeket a képeket állítjuk ki este az ifiben.

Gyülekező reggel héttől nyolc óráig nálam a Bajsai út 25-ben. Megreggelizünk és hozzáfogunk festeni. Mivel a szobrászok már úgyszólván kész munkát hoznak, rájuk bízunk az ebéd elkészítését. Ha lesz köztünk vegetáriánus, vagy aki nem eszi a húst, azoknak megkérjük Szilágyi Gábort, hogy fessen nekik napraforgót. A vacsorát meg majdcsak megoldjuk valahogy; esetleg topolyai kolbászt eszünk zöldhagymával.

Ennyi kecsegtető hívásra ha valaki mégis elmarad, az csakis beteg művész lehet.

Szeretettel várlak benneteket a XIV. találkozóra!

Novák Miska”

A 9+1 TÖRTÉNETE

Előjáték

A 9+1 Képzőművészeti Csoport (a továbbiakban csak 9+1) története akkor kezdődött, amikor a 70-es évek vége felé Novák Mihály moravicaai órás-mester és amatőr festő látván, hogy falujában a képzőművészeti kultúra, de egyáltalán a művészet iránti igény milyen alacsony szinten van, elhatározta, hogy megpróbál tenni valamit a helyzet javítása érdekében.

„Többször volt szerencsém moravicai lakásokban látogatást tenni, ahol meggyőződhettem, hogy nagyon alacsony szinten van a képzőművészeti kultúránk. Jómagam is csak 21 évvel ezelőtt vettem ecsetet a kezembe, és ekkor már érlelődött bennem a gondolat, hogy itt tenni kellene valamit, hogy a falu lakosságával megismertessük az igazi művészetet. Számptalan jel arra mutatott, hogy a nép még nem tudja mi az igazi művészet. Így világtalan létemre a vakok vezetését vállaltam” – írja Novák Mihály egy jegyzetében.

Első meghívás, alapítás, második meghívás

Novák Mihály meghívta hát festő barátait Moravicára, s a faluban meg a tó partján festegettek. Habár az emberek látták az itt-ott alkotó művészeket, az esemény nem sok port kavart fel, s ez ekkor még amolyan baráti találka volt, ahol a megjelenő művészek inkább csak saját szórakozásukra festettek. A harmadik összejövetelen azonban már szóba került, hogy a festőtálalkozót hivatalosan is el kellene ismertetni és védnökséget szerezni neki. Ezáltal nyilvánosság elé kerülne az esemény, s hatásosan megindulhatna a művészek által folytatni kívánt tevékenység: a képzőművészeti kultúra terjesztése.

Ekkor, 1977-ben öt művész: Ács József, Gyurkovics Hunor, Novák Mihály, Torok Sándor és Zsáki István a Szocialista Szövetség elnökével és titkárával, Méhes Bélával és Galambos Gáborral megalapítottak egy festőcsoportot. A csoport csak az Ady Endre Művelődési Egyesület képzőművészeti szakosztályában alakulhatott meg, mert az akkori politikai rendszer nem tűrte meg az értelmiség semmilyen önálló akcióját vagy kezdeményezését, ahogyan Novák Mihály találóan megjegyezte: „. . . valahova kellett tartozni . . .”

Az Ady Endre Művelődési Egyesülethez való tartozás viszont előnyt jelentett az anyagi és az erkölcsi támogatás megszerzése szempontjából. A Művelődési Egyesülethez már „megvolt a bizalma” a vállalatoknak, a társadalmi-politikai szervezeteknek, de ennek ellenére a szervezkedő művészek mégsem kapták meg a várt támogatást egy néhány napos alkotótábor létrehozásához, nem vették komolyan őket. Ezzel kapcsolatban Csubela Ferenc a következőket írta a *Magyar Szó* 1978. június 13-i számában megjelent *Festők a falun* című jegyzetében: „Méhes Béla, a Szocialista Szövetség helyi választmányának elnöke tárlatmegnyitó beszédében be is vallotta: »A falu illetékes társadalmi-politikai és gazdasági vezetői megmosolyogták a kezdeményezést.«”

Mindezek ellenére az öttagú csoport tovább szervezkedett. Egnapos alkotótáborra és kiállításra hívtak meg még öt művészt: Benes József, Petrik Pál, Petrik Tibor, Török István festőművészeket, és ifj. Novák Mihály fotóművészt. Ők tízen, a kilenc képzőművész és a plusz egy fotós megalapították a 9+1 Képzőművészeti Csoportot, mely természetesen továbbra is az Ady Endre

Művelődési Egyesület képzőművészeti szakosztályához tartozott. Meg kell jegyezni, hogy a csoport több tagja ekkor már ismert művész, díjakkal és önálló kiállításokkal a háta mögött. Az ifjúság napja tiszteletére 1978. május 20-án megnyitott első és hivatalos találkozóján a 9+1 bemutatkozott a nyilvánosságnak.

A munka

A 9+1 összejövetele (melyet az alapítás óta minden évben és mindig Moravicán tartottak) nem művésztelep, hanem rendszeresített alkalmi találkozó – egynapos alkotótábor minden évben. Gyakran előfordul azonban, hogy a művészek a hivatalos találkozón kívül is ellátogatnak Moravicára, s ilyenkor rendszerint Novák Mihály vendégei.

A találkozók minden évben egyazon módszerrel zajlanak le. Novák Mihály az állandó főszervező, a csoport „szellemi atyja” és annak lelkes összetartója, valamint a minden évben változó, néhány személyből álló szervezőbizottság meghívja a művészeket Moravicára az alkotótáborra, melyet rendszerint május valamely vikendjén tartanak. Az anyagi hátteret a moravicai (az utóbbi időben főleg magán-) vállalatok és lelkes magánszemélyek biztosítják, de ennek ellenére is a csoport találkozóira elé gyakran anyagi jellegű akadályok gördülnek.

A meghívott művészek általában reggel találkoznak Novák Mihállyal vagy az Echo Ifjúsági Otthonban. Reggeli után szétszélednek a faluban vagy a határban, s elkezdik készíteni a műalkotásaikat. Ebédet meghatározott helyen kapnak (az elmúlt néhány évben a Kasza-tanyán, amely ilyenkor az alkotótábor „bázisául” szolgál), majd délután befejezik a műveket. Este szokott lenni a napközben elkészített munkák kiállítása, rendszerint az ifjúsági otthonban. A tárlatot így megtekintheti a falu egész népe, de úgyszintén az esti diszkóra a környező városokból nagy számban ideseregő ifjúság is.

A falu népe így közelebb kerül a képzőművészethez, hiszen a műalkotások szemük láttára készültek el, és gyakran ismerős tájat, házakat, embereket örökítenek meg. A kiállított képeket magánszemélyek, vállalatok (régbben társadalmi-politikai szervezetek) vásárolják meg. A művészek az aznap készült alkotásaikból ajándékozni szoktak az iskolának, óvodának, napközinek, mert szerintük a képzőművészet, de egyáltalán a szépség iránti igény kialakítását, a művészet szeretetére való nevelést már gyermekkorban meg kell kezdeni.

A „politika”

A 9+1 évenkénti alkotótáborainak munkáját az első fél évtizedben „a falu megörökítése” jellemezte. Cserébe az anyagi támogatásért egyes moravicai társadalmi-politikai és gazdasági szervezetek vezetőinek „sugallatára” a cso-

port tagjainak festményein a szocialista „fejlődés” útjára lépett Moravicát kellett megörökíteniük az utókor számára. Le kellett festeniük korszerűtlen, előregedett, romba dőlő épületeket, melyek csak a lebontásra vártak, ugyanakkor vászonra vitték a változó, új, modernizálódó Moravicát; a gyárakat, a lelkesen dolgozó munkásokat. Olajjal kellett festeni, mégpedig a falu múlt arculatát” – írja Novák Mihály egyik jegyzetében.

A művészi-alkotói szabadság durva korlátozása volt ez, de a mondás, hogy minden rosszban van valami jó is, erre az esetre is érvényes: e tevékenységnek köszönve Moravicának több tucat dokumentum értékű művészi festmény van a birtokában a falu régi épületeiről, utcáiról.

A 9+1 tagjai emellett azért állandóan törekedtek az alkotói szabadság megőrzésére, s így a 80-as évek végére a festmények már nem erőltetett „Moravica tükrök”, hanem moravicai ihletésű alkotások, melyek ha falu témájúak, akkor igaz, hogy Moravica jellegzetes részeit ábrázolják, de nem „fényképként” mint azelőtt, hanem a művészek által érzett és kifejezett hangulatban, egyszerűen, közérthető módon. Azt is mondhatnánk, hogy a 9+1 alkotótevékenységét ekkor már a Torok Csaba költő és újságíró által a csoportról írt cikkeiben oly sokat hangoztatott Paul Klee mottóhoz kezdi hangolni: „A művészet nem visszaadja a láthatót, hanem láthatóvá tesz.”

A csoport munkájába az utóbbi fél évtizedben senkinek sincs beleszólása; a találkozókön a művészek témát és technikát egyaránt szabadon választhatnak, hiszen az igazi művészetet – melyet a 9+1 tagjai megismertetni szándékoztak az emberekkel → nem lehet korlátok közé szorítani.

A gyümölcs

A 9+1 az elmúlt több mint másfél évtizedes munkássága alatt évenkénti találkozóira az alapító tagokon kívül kezdetben kevesebb, később mind több, főleg vajdasági magyar művészt hívott meg vendégnek, akik részt vettek az alkotótábor munkájában, s rendszerint csatlakoztak a csoporthoz. Ily módon a 9+1 ma már 30 tagot számlál, melyek többsége festőművész, de vannak a csoportban szobrászok és grafikusok, valamint fotós, karikatúrista, de még költő, illetve újságíró is. A tagok közül hárman: Ács József (1914–1990) topolyai születésű újvidéki festőművész, Almási Gábor (1911–1994) szabadkai szobrászművész és Faragó Endre (1929–1986) zágrábi festőművész és faliszőnyegtervező sajnos már nincsenek az élők sorában.

A csoport mára nemzetközivé nőtte ki magát: mintegy tíz magyarországi művész látogatja a 9+1 alkotótáborait. A 9+1 tagjai részt vesznek a Zentai Művésztelep, a Topolyai Művésztelep, a Csurgói Művésztelep és a TAKT

munkájában is, sőt többen a magyarországi Tokaji Művésztelep tagjának vallhatják magukat.

A 9+1 rendszeres alkotótevékenységének eredményeképp több mint 300 festmény és tucatnyi szobor jött létre az elmúlt 17 év alatt, s a műalkotások zöme a moravicaiak lelkes vásárlásának köszönve a falu vállalatainak és magánszemélyeinek gyűjteményeiben található, valamint középületek falait díszítik.

A 9+1 ráérő tagjai 1979 és 1988 között nyaranként az újvidéki Tanyaszínházzal a falvakat járták; terjesztették a képzőművészeti kultúrát Bácska és Bánát eldugott településein. Az alkalmi kiállítások mellett falfestéssel hagytak nyomot maguk után. Csantavéren a színház falán és a Mátyás-pincében, Muzslán a futballpályánál, Kavillón a központban, ezenkívül Kispiacon és a moravicai szövetkezetben, valamint az otthonban ma is láthatók a 9+1 falfestményei.

A művészek az évenkénti alkotótáboraikon a „közönség” szeme láttára elkészült festményeiket, szobraikat rendszerint egy-egy korábbi, kész alkotással állították ki. Az ilyen nemű kiállítás érdekes összehasonlítást tesz lehetővé a szabad ég alatti „természetes”, és a műtermi „mesterséges” festészet között. Ezt a vállalkozást új, úttörő szervezési formának tekinthetjük a művésztelepi mozgalomhoz hasonlóan.

E csoport tömörítette össze legsikeresebben a vajdasági magyar, már nemzetközi hírnevű, de a még csak most kezdő képző- és iparművészeket is, akik az itthoni értelmiség jelentős hányadát képezik.

Mindezekből ítélve a 9+1 Képzőművészeti Csoport munkája az elmúlt másfél évtized alatt hasznos és eredményes volt. Megvalósult Novák Mihály álma, hogy faluja népével megismertesse az igazi képzőművészetet, s megvalósult a 9+1 célja is: olyan hagyományt sikerült teremteniük, mely jelentősen gazdagítja Vajdaság kulturális, művelődési és művészeti életét.

A 9+1 MUNKÁSSÁGÁNAK IDŐRENDI TÁBLÁZATA

1977. Öt festőművész: Ács József, Gyurkovics Hunor, Novák Mihály, Torok Sándor és Zsáki István a Szocialista Szövetség elnökével és titkárával, Méhes Bélával és Galambos Gáborral Moravicán megalapítottak egy festőcsoportot az Ady Endre Művelődési Egyesület Képzőművészeti Szakosztályának keretein belül.

1978. Az előző évben megalapított festőcsoport május 20-ára egynapos alkotótáborra és kiállításra hív meg még öt művészt: Benes József, Petrik Pál, Petrik Tibor, Török István festőművészeket és ifj. Novák Mihály fotóművészt. Ők tízen, a kilenc képzőművész és a fotós megalapítják az Ady Endre Műve-

lődési Egyesület Képzőművészeti Szakosztályának 9+1 Csoportját. Az I. találkozón a művészek célja Moravica motívumainak megörökítése.

1979. Május 19-én a 9+1 megtartotta II. találkozóját. Benes József festőművész nem vett részt a találkozón, Magyarországra emigrált.

Ez év nyarán a csoport ráérő tagjai először csatlakoztak az újvidéki Tanyaszínházhoz, mellyel együtt járták Bácska és Bánát falvait faliképeket és festményeket hagyva maguk után.

1980. Május 24-én a 9+1 megtartotta III. találkozóját. Barátja, Novák Mihály személyes meghívására Lódi Gábor hol Moravicán, hol Hollandiában élő festő- és szobrászművész ez évben először részt vett a csoport alkotótáborán.

1981. Megtartják a 9+1 IV. találkozóját. A csoporthoz a május 23-án lezajlott alkotótáborban új ember csatlakozik: Nagy László topolyai szobrászművész.

1982. Ez évben négy új alkotó érkezett a május 22-i V. találkozóra: Csernik Attila képzőművész Újvidékről, Dudás Sándor szobrászművész Topolyáról, Faragó Endre festőművész és faliszőnyeg-tervező Zágrábból, és Szilágyi Gábor festőművész Szabadkáról. Mind a négyen csatlakoztak a 9+1-hez. Az esti tárlaton a művészek négy festményt sorsoltak ki a megjelent érdeklődők között.

1983. A május 21-i VI. találkozón ifj. Novák Mihály nem vett részt. A találkozóra meghívott új vendég egyben új tag is: Almási Gábor szobrászművész Szabadkáról.

1984. A 9+1 május 19-én megtartotta VII. találkozóját. A csoport két új alkotóval bővült: Pósa Ede zentai és Szajkó István szabadkai festőművésszel.

1985. Május 25-én tartotta meg VIII. találkozóját a 9+1, melyen 13 művész vett részt.

1986. Május 24-én a IX. találkozón a 9+1 retrospektív kiállítást tartott. Az elmúlt nyolc alkotótábor alatt több mint 150 festmény jött létre. Az Újvidéki TV mellett most először az Újvidéki Rádió is megjelent a találkozón.

Elhunyt Faragó Endre zágrábi festőművész, világhírű faliszőnyeg-tervező, 1982 óta tagja a csoportnak, számos díj nyertese.

1987. Az ez év május 23-án megtartott X. találkozó legfőbb támogatója az ifjúsági otthon, valamint a Szellemileg és Testileg Elmaradtak Szociális Intézménye biztosította a művészeknek az elszállásolást és a megfelelő „nyugodt” körülményt az alkotáshoz. A kissé szokatlan feltételek mellett, hogy Csubela Ferenc szavaival éljek: „Az eddigiektől eltérő hangulatú, de kiemelkedő munkák születtek.”

A 9+1 új tagjai: Nemes István képzőművész Újvidékről és Penovác Endre festőművész Topolyáról.

A találkozó előtt szegyenletes esemény történt: a belügyi szervek és a moravikai társadalmi-politikai szervezetek vezetői úgy határoztak, hogy a szervezőknek azonnal haza kell küldeniük egy autóbusznyi – szervezői mulasztás miatt előre nem bejelentett – magyarországi festőművészt és szobrászt.

1988. A 9+1 XI. találkozóját a szokásostól eltérően nem májusban, hanem szeptemberben tartotta. Az alkotótábor anyagi nehézségek miatt lett ősze halasztva. A meghívott művészek ismét az otthon vendégei voltak. E találkozón Lódi Gábor szobrai bemutatás céljából kikerültek a közterekre.

1989. Az ez év május 27–28-án megtartott kétnapos, immáron XII. találkozón a részt vevő művészek ismét az otthonban kaptak „teljes ellátást”. A csoport új tagjai: Mojak Petar festőművész Kamenicáról és Molnár Mirko moravicai grafikusművész.

1990. Nem sokkal a 9+1 XIII. találkozója előtt elhunyt Ács József jeles vajdasági festőművész, a 9+1 alapító tagja. A nagy alkotó halála megrendíti a csoportot, mely éppen anyagi gondokkal küzd; a találkozó a „levegőben lóg”. Az utolsó pillanatban Dudás Lajos Moravicáról elszármazott, Bécsben élő üzletember anyagi támogatásával kissé késve, június elején jött létre a találkozó. Érdekességként meg kell említeni, hogy a kiállítást a bank kirakatában rendezte be a csoport. Szokatlan, de érdekes, merőben új kezdeményezés volt ez. A tárlatot így még a „nem kimondottan érdeklődő egyének” is kénytelenek voltak megtekinteni.

December 16-án az Ady Endre Művelődési Egyesület fennállásának 25. évfordulóján a 9+1 kiállítást tartott az Ifjúsági Otthonban Moravicán.

1991. A 9+1 január 11-én kiállítást tartott Feketicsen a Nikola Đurković Általános Iskolában.

Május 25-én tartotta a csoport a szokásos, sorrendben XIV. találkozóját. Ez évben a művészek(-nek) nem határoztak meg közös témát, mindenki szabadon választhatta meg alkotásának „cél tárgyát” és a technikát, mellyel művét elkészíti.

Július közepétől augusztus elejéig az érdeklődők megtekinthették a 9+1 első újvidéki tárlatát.

1992. Május 23-án a 9+1 megtartotta XV. találkozóját. Ez évben először Kasza László mérnök, tóparti szállásán vendégül látta a 9+1-et. A csoport négy tagja nem jelent meg. A távol maradó művészek: Gyurkovics Hunor, Penovác Endre, Szajkó István és Torok Sándor – mint előzőleg jelezték –, nem kívántak részt venni az alkotótáboron mindaddig, amíg az teljesen apolitikussá nem válik. Szerintük a találkozó politikai színezetet öltött azáltal, hogy a szervezők szerb, horvát és magyar politikusokat hívtak meg a találkozóra portréalanyoknak. A szervezőbizottság viszont éppen a béke melletti „tüntetésnek” szánta a különböző nemzetiségű képviselők meghívását.

A fentiekből leszűrhetjük, hogy sajnálatos félreértés történt. A négy távol maradó művész mégis küldött festményeket a kiállításra, ezzel is jelezték, hogy nem kívánnak elszakadni a csoporttól.

A XV. találkozón a 9+1 új tagokkal bővült: Dormán László fotóművész és Léphaft Pál karikaturista csatlakozott a csoport alkotóinak immár népes

táborához. A találkozón vendégeskedett többek között Torok Csaba költő-újságíró és Őszi István Magyarország jugoszláviai nagykövete.

1993. Fennállásának 15. évében május 29-én a 9+1 Moravicán megtartotta XVI. jubileumi találkozóját. A szervezőbizottság nem hirdetett témát és technikát (mint előző évben), s a művészek ez évben végre teljesen szabadon alkothattak. Az alkotótáborra érkezők házigazdája ismét Kasza László. A Duna TV tízperces műsort sugároz a csoport tizenöt évi munkásságáról.

Május 30-án a topolyai Art Galleryben a 9+1 jubiláris retrospektív kiállításon mutatta be tizenöt évi alkotótevékenységének „termését”.

1994. Május 14-én a 9+1 Képzőművészeti Csoport XVII. találkozójára került sor Moravicán, ismét a Kasza család tóparti szállásán. Az ez évi találkozón meghívott vendégként jelen volt Ádor Pál a Topolyai Művésztelep és az Art Gallery igazgatója, Kasza B. Éva szabadkai színművész, Torok Csaba költő-újságíró Újvidékről, aki a tárlat megnyitóbeszédét mondta el (és „teljes jogú” taggá vált a csoportban, mivel létrehozott egy vizuális költészeti alkotást is), és végül Vincze András Magyarország nagykövetségi ügyvivője is.

Novemberben elhunyt Almási Gábor szabadkai szobrászművész. Halálával eltávozott a Vajdaság egyik legnagyobb szobrása, a szabadkai Zeneszerzők Galériájának a létrehozója.

November 6-ától 26-áig a 9+1 Képzőművészeti Csoport Topolyán az Art Galleryben újra kiállította a májusi, XVII. alkotótáborán készült festményeit.

JELENTÉS A 9+1 IDEI TALÁLKOZÓJÁRÓL

A 9+1 Képzőművészeti Csoport az idén tartotta a XVIII. találkozóját. 1995. május 26-án, pénteken délelőtt Novák Mihálynál nyolc művész jelent meg, akik a nap folyamán falfestményeket készítettek. A falfestés mintegy ötven érdeklődő moravicai társaságában történt. Ezentúl mindenki megtekintheti Novák Mihály kerítésfalán Zsáki István, Mohácsi Zoltán, Gyurkovics Hunor, Molnár Mirko, Lódi Gábor, Török István, Hadik Gyula és Csernik Attila falfestményeit (ilyen sorrendben), ez az úgynevezett 9+1 Kertgaléria.

Másnap, szombaton még hat művész érkezett: Antal András, Léphaft Pál, Nagy László, ifj. Novák Mihály, Penovác Endre és Torok Sándor csatlakozott az alkotók táborához. Mondanunk sem kell, hogy a Kasza család a tóparti szállását ismét a művészek rendelkezésére bocsátotta. Az alkotás igen jó hangulatban folyt, köszönve a szép időnek, no meg a mintegy száz érdeklődőnek, „szurkolónak”, akik – miközben a művészek festettek –, gondoskodtak az ebéd elkészítéséről, no meg az elegendő toroknedvesítőről.

Az idei találkozón tehát tizennégy művész alkotott, de ellátogatott Moravicára Ádor Pál a Topolyai Művésztelep és Art Gallery igazgatója; Kerékjártó

István művészettörténész, a Tokaji Művésztelep vezetője; Kézsmárky Mária, a Szentendrei Művésztelep vezetője; Orosz Tivadar, a zentai Art '90 Művész-találkozó menedzsere; Vincze András, a belgrádi magyar nagykövetség ügyvi-vője és Harasztia László nagykövetségi első titkár is.

Este az Echo Ifjúsági Otthonban bemutatásra kerültek a nap folyamán elkészített alkotások Verebes György munkájával együtt, aki habár nem tudott részt venni a találkozón, elküldte alkotását, egy nagyméretű olaj csendéletet.

S úgy illik, hogy bemutassuk a 9+1 három új tagját is: Antal András (Pásztó, 1950) keramikusművész. A Magyar Iparművészeti Főiskolán végzett Budapesten. Számos kollektív kiállításon vett részt Magyarországon. A Bujáki Művésztelep megalapítója.

Hadik Gyula (Kikinda, 1925) szobrászművész. Budapesten a Magyar Képzőművészeti Főiskolán szerzett oklevelet. Több önálló tárlata volt Magyarországon és Svájcban. Köztéri munkája van Balassagyarmaton, Szekszárdon és Esztergomban.

Mohácsi Zoltán (Trebinje, 1954) grafikusművész. Az újvidéki Művészeti Akadémia képzőművészeti tanszékének grafikai szakán végzett. Kaposváron volt önálló kiállítása. Tagja a Veránkai és a Topolyai Művésztelepnek. A kishegyési M Gallery megalapítója és tulajdonosa.

És még valamit meg kell említenünk: fontos változás ment végbe a „papírformában”. Ezt úgy kell értenünk, hogy az idei évtől kezdve új fogalom lépett a Vajdaság művészettörténeti szótárába: megalakult a Moravicai Művésztelep. Alapítója a 9+1 Képzőművészeti Csoport, vezetője Novák Mihály, a telep a Kasza szállás. Valójában ezzel semmilyen változás nem történt, csak „hiúsá-gukat legyezgetvén” Novák Mihály és festő barátai „léptették elő magukat” művészteleppé. Van is mire büszkének lenniük: kemény munkával, sok fáradozással, tizennyolc év alatt a 9+1 Képzőművészeti Csoport alkotótáborát egy vajdasági szintű, a maga nemében egyedülálló művészeti-társasági rendezvénné alakították. Mi sem bizonyítja ezt jobban, mint hogy a 9+1 július végére meghívást kapott egy „vendégszereplésre” a Vajdaság legrangosabb kiállítóteremtől, a Szabadkai Képzőművészeti Találkozótól.

(Topolya–Moravica, 1995)